

MUZEJ HRVATSKIH ARHEOLOŠKIH SPOMENIKA SPLIT

Stjepana Gunjače b. b., 21000 Split, tel. 021/358-420, 358-455, faks 021/358-411
http://www.mdc.hr/split; www.mhas-split.hr, e-mail: muzej-has1@st.hinet.r

Tip muzeja:	specijalni muzej
Vrsta muzeja:	arheološki
Djelokrug:	republički
Osnovano:	1893.
Osnivač:	republika
U sastavu:	
Sastavljen od:	
Broj stručnih djelatnika:	15
Ravnatelj:	Ante Milošević
Voditelj:	

Stručni djelatnici:

Zoran Alajbeg, Vinko Bakulić (*viši restaurator*), Tonči Burić (*muzejski savjetnik*), Vedrana Delonga (*muzejska savjetnica*), Gorana Dvornik (*bibliotekarka*), Maja Fabjanac (*restaurator*), Hrvoje Gju-rašin (*viši kustos*), Ljubomir Gudelj (*kustos*), Silvana Juraga (*restauratorica*), Lada Laura (*kustosica-pedagoginja*), Ante Milošević (*muzejski savjetnik*), Maja Petrincec (*viša kustosica*), Tomislav Šeparović (*viši kustos*), Ante Šundov (*preparator*), Mate Zekan (*muzejski savjetnik*)

1. Skupljanje građe

1.2. Terensko istraživanje

Ljubomir Gudelj od 17. travnja do 1. kolovoza 2000. vodio je revizijska istraživanja lokaliteta Crkvina u Biskupiji. Osim dopunjenih spoznaja o prošlosti lokaliteta i ispravljenih manjkavosti postojeće tehničke dokumentacije, na 200 m² površine u predvorju i južno izvan bazilike, prikupljeno je više predmeta; brončani novac cara Trajana, bizantski zlatnik cara Konstantina Kopronima iz 2. pol. 9. st. i dio brončanog okova mača izraden na prijelazu iz 8. u 9. st. Pronađeno je više obrađivanih kamenih ulomaka neprepoznatljive forme, odbačenih kao škart prilikom ranijih istraživanja, a među njima i 9 ukrašenih predromaničkim načinom koji su postali dijelom muzejskog inventara.

Mještani Strahinja Popović ustupio je Muzeju 2 ranokršćanska ulomka od vapnenca, slučajno pronađena na položaju Pod Crkvinom.

2. Zaštita

2.2. Konzervacija

200 predmeta

2.3. Restauracija

70 predmeta

3. Dokumentacija

3.1. Inventarna knjiga

Metal, keramika, staklo, kamen: 100 kom.

3.2. Katalog muzejskih predmeta

200 kartona

3.3. Fototeka

- Snimljeno 400 crno-bijelih negativa
- Izrađeno 1000 crno-bijelih fotografija
- Snimljeno 120 negativa u boji
- Izrađeno 600 fotografija u boji
- Snimljeno 1 500 dijapozitiva

- Upisano je i računalno obrađeno 1 000 negativa i 1 000 pozitivna u fototeci.

3.6. Hemeroteka

Uvrštena 183 novinska članka

3.7. Planoteka i fond dokumentacijskih crteža

- Prilikom priprema izložbe *Hrvati i Karolinzi* izrađena je sva tehnička dokumentacija. Na terenu je revidirana dokumentacija za 26 nalazišta (tlorisi i presjeci crkava, zemljopisne karte, planovi), a nacrtano je i oko 380 crteža predmeta.
- Izrađeno 137 dokumentacijskih crteža

4. Knjižnica

4.1. Nabava

Monografske publikacije

- Kupnja: 120
- Poklon: 20
- Razmjena: 70

Periodične publikacije

- Kupnja: 14
- Razmjena: 136

4.2. Stručna obrada knjižničkog fonda

Stanje fonda: 5 700 naslova monografskih publikacija i 537 naslova periodike — tekuća stručna obrada

4.3. Zaštita knjižnične građe

Uvezano i zaštićeno 50 svezaka

4.5. Ostalo

- Korisnika: 42
- Korišteno 1 115 naslova

5. Stalni postav

Muzej je imao stalni postav do 19. ožujka, kada je uklonjen radi pripreme izložbe *Hrvati i Karolinzi*.

6. Stručni rad

6.2. Posudbe (i davanja na uvid)

- Za izložbu *Hrvati i Karolinzi* posuđena je građa od različitih institucija: glavina građe potječe iz triju najvećih hrvatskih arheoloških muzeja: Arheološkog muzeja u Zadru, Arheološkog muzeja u Zagrebu i Arheološkog muzeja Istre u Puli, nekoliko iz manjih regionalnih muzeja u Čakovcu, Osijeku, Poreču, Rijeci, Sinju i Šibeniku, iz gradskih muzeja u Karlovcu, Koprivnici, Omišu, Rovinju, Trogiru, Varaždinu, Vinokovcima, Virovitici, te iz crkvenih zbirka iz Bala, Bola na Braču, Čiova, Kaštel Sućurca, Lopuda, Nina, Novigrada Istarskog, Poreča, Sinja, Splita, Šibenika i Žednog na Čiovu. Nekoliko izložaka posuđeno je iz Konzervatorskih odjela u Dubrovniku, Splitu i Zadru, nekoliko iz privatnih zbirka iz Dubrovnika i Otočca, a nekolicina iz inozemstva: iz Brescije u Italiji, iz Barcelone u Španjolskoj, iz Beča u Austriji, iz Yorka u Engleskoj, iz Paderborna u Njemačkoj, iz Pariza u Francuskoj, te iz Huma, Livna i Sovića u Bosni i Hercegovini.
- Planirane posudbe iz Zemaljskog muzeja u Sarajevu, Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Arheološkog muzeja u Splitu nisu ostvarene.

6.4. Sudjelovanje na kongresima, seminarima

Burić, Tonči. *Srednjovjekovna župska groblja u Kaštelima*, pripćenje na Međunarodnom arheološkom savjetovanju *Grad mrtvih uz grad živih*, Pula, studeni 2000.

7. Znanstveni rad

7.2. Publicirani radovi

- Šeparović, Tomislav. *Neki neobjavljeni rimski šetari iz Dalmacije*. Opuscula Archaeologica. Str. 217-223.
- Delonga, Vedrana. *Crtice iz ranosrednjovjekovne epigrafike*. Opuscula Archaeologica. Str. 327-335.
- Delonga, Vedrana. *Oltarna pregrada s Koločepa*, monografska publikacija, Split: MHAS

9. Izložbena djelatnost

- *Antički zlatnici iz Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika* Split, Konzervatorska galerija, Porinova 2, 17.-28. travnja Izložba je bila postavljena i u Zadru, Šibeniku i Dubrovniku.
Autor izložbe: mr. sc. Tomislav Šeparović
Autor prostorne koncepcije i likovnog postava: Marko Rogošić
Vrsta izložbe: arheološka, tuzemna
- *Oblik vremena*, izložba za slijepe Šibenik, 13.-30. siječnja
Autor izložbe: Miran Palčok
Postav izložbe: Miran Palčok, Marko Rogošić, Dalibor Popović, Ante Šundov, Tomislav Šimundić Bendić
Izložba je obuhvaćala replike starohrvatskih spomenika i predmeta, a namijenjena je slijepim osobama
- *Crux Vince*, izložba terakotnih ikona iz Vinice u Makedoniji

Split, Konzervatorska galerija, Porinova 2, 23. kolovoza-21. rujna

Autor izložbe: Cone Krstevski

Postav izložbe: Dalibor Popović, Ante Šundov

Vrsta izložbe: arheološka, međunarodna

- *Očekujući arheološku zbirku Franjevačkog muzeja u Livnu* Zagreb, 25. siječnja-25. veljače; Split, Konzervatorska galerija, Porinova 2, 2. ožujka-14. travnja
Autor izložbe: Ante Milošević
Postav izložbe: Dalibor Popović, Ante Šundov, Marko Rogošić
- *Oltarna ogradna s Koločepa* Dubrovnik, crkva sv. Klare, 9.-28. srpnja
Autori izložbe: Ante Milošević i Željko Peković
Postav izložbe: Željko Peković
- *Hrvati i Karolinzi* Split, Muzej HAS, 19. prosinca 2000.-30. svibnja 2001.
Izložba je ostvarena u suradnji skupine istraživača i brojnih suradnika.

Projekt je sponzorirala Europska komisija u sklopu Rafael programa.

Organizacijski odbor izložbe: prof. Ante Milošević, predsjednik, članovi dr. sc. Nikola Jakšić, dr. sc. Mladen Ančić, dr. sc. Miljenko Jurković, prof. Ivan Matejčić, dr. sc. Željko Rapanić, mr. sc. Vedrana Delonga

Idejno rješenje izložbe: Joško Plejić, dipl. arh., Robert Plejić, dipl. arh.

Na Božić 800. godine, prije točno 1200 godina, carskom je krunom u Rimu okrunjen franački kralj Karlo Veliki kao nasljednik rimskih careva. Tim je činom pokrenuta obnova Rimskog Carstva u Zapadnoj Europi, tzv. *renovatio imperii*, a iz konglomerata različitih europskih naroda počela se pod Karlovim vodstvom uobličavati ujedinjena Europa. Da bi se obilježila tako važna obljetnica, a ujedno naglasila današnja potreba zajedništva europskih naroda, osmišljen je ciklus izložbi pod zajedničkim naslovom *Karlo Veliki i stvaranje Europe*.

Projekt se ostvaruje u pet gradova europskih zemalja pod istim zajedničkim nazivom: u Paderbornu (Njemačka), Barceloni, (Španjolska), Bresciji (Italija) i Splitu (Hrvatska). Sudjelovanjem u projektu ističe se vlastiti nacionalni identitet, uz istodobno potvrđivanje međusobnih spona koje podupiru europsku suradnju.

Tri su izložbe već održane. Onom prvom u Paderbornu (23. srpnja-1. studenoga 1999.) pod nazivom 799. — *Umjetnost i kultura u doba Karolinga. Papa Lav III. u Paderbornu* predstavljen je susret franačkog kralja i Pape u Paderbornu prije 1200 godina. Izložba u Barceloni (16. prosinca 1999.-27. veljače 2000.) nosila je naziv *Katalonija u doba Karolinga*, a sintetizirala je probleme karolinškog naslijeđa regije.

Na izložbi u Bresciji (18. lipnja-19. studenog 2000.) pod nazivom *Budućnost Langobarda. Italija u stvaranju Europe Karla Velikoga*, naglasak je bio na kulturi Langobarda kao sastavnici karolinške umjetnosti. Izložbom *Hrvati i Karolinzi* u Splitu predočena je onodobna kneževina Hrvatska s gravitirajućim zemljama kao rubni prostor na kojemu se očituju raznoliki utjecaji obaju carstava. Izložba prvi put integralno prikazuje sve hrvatske prostore u to doba.

Grad York organizirat će u ljeto 2001. g. izložbu *Zlatno doba Yorka*, posvećenu Alcuinu, istaknutom učitelju i savjetniku na dvoru Karla Velikoga.

Svim je izložbama zajedničko opsežno multimedijsko (audiovizualno) predstavljanje. Scenarist, redatelj i producent prof. Lothar Spree (Frankfurt) priredio je audiovizualnu prezentaciju koja je premijerno predstavljena na izložbi u Paderbornu. Film prikazuje Karlovo vrijeme u 9 cjelina. Jedna od tih cjelina zamišljena je tako da posebno ističe sadržaj teme grada domaćina.

Izložba je strukturirana u nekoliko cjelina. Počinje sažetim pregledom kasnoantičkog razdoblja kao podloge na kojoj je dijelom izrastala umjetnost karolinškog doba na hrvatskim prostorima. Izložci karolinškog razdoblja podijeljeni su kronološkim slijedom i prema načelu povijesno-prostornih cjelina.

Na prvom katu izložbene zgrade smješten je glavni dio izložbe. Strukturiran je od pet cjelina složenih kronološkim slijedom. Prvi blok sadržava spomenike 6., 7. i 8. st., a zamišljen je kao uvodni dio izložbe kojemu je cilj pokazati razdoblje koje na tim prostorima prethodi Karolinzima. U odabiru građe za taj dio izložbe posebno se pazilo da se izlože eksponati koji ornamentom ili funkcionalno kontinuiraju i u karolinškome razdoblju. Drugi blok izložbe pokazuje izloške s istarskog poluotoka koji je jedini od hrvatskih krajeva u punom smislu riječi bio integriran u franačko carstvo kao dio furlanske marke. Nakon istarskih slijede izložci koji svjedoče o franačko-avarskim ratovima u Panoniji, zatim eksponati iz tadašnje bizantske teme Dalmacije (gradovi Zadar, Trogir, Split i Dubrovnik) i, naposljetku, izložci koji svjedoče o nastanku i početnom razvoju kneževine Hrvatske. Izložbenom prostoru na I. katu, na zapadnoj strani, dodana je mala dvorana u kojoj je izloženo nekoliko dragocjenosti hrvatskog ranosrednjovjekovlja (kadionica iz Vrlike, relikvijari iz Nina i s Lopuda, Splitski evanđelistar i Šibenski sekvencijar). Cijeli izložbeni prostor I. kata opremljen je legendama (uvodnim i predmetnim), grafičkim rekonstrukcijama spomenika i zračnim fotografijama nalazišta i spomeničkih cjelina načinjenim iz zraka.

Izvjeshće o realizaciji izložbe

Pripreme za organizaciju izložbe *Hrvati i Karolinzi* započete su početkom 1998. g., nakon prijama hrvatske izložbe u zajednički europski muzeološki projekt na europskoj koordinaciji projekta *Karlo Veliki — Stvaranje Europe* u Barceloni krajem 1997. g. Tijekom 1998. i 1999. g. obavljene su sve predradnje s kolegama iz europskog projekta na osmišljavanju projekta, a sve je prezentirano na konferenciji za tisak koja je organizirana u sjedištu Europske komisije u Bruxellesu u svibnju 1999. g. U drugoj polovici 1999. g. s europskim kolegama osmišljavali smo multimedijski blok izložbe koji je zajedničkom idejom trebao objediniti cijeli projekt i koji će biti prikazivan na svim izložbama. Usporedo s tim, glavni organizacijski odbor razrađivao je scenarij hrvatske izložbe, odabirao građu za izložbu kataloških jedinica i prošireni odabir jedinica za katalog.

10. Izdavačka djelatnost

10.1. Tiskovine

- Jakšić, Nikola. *Hrvatski srednjovjekovni krajobrazi*. Split: MHAS, 2000.
- Jakšić, Nikola. *Benkovac i okolica u srednjem vijeku*. Split: MHAS, 2000.
- Rapanić, Željko. *Baština na dlanu*. Split: MHAS, 2000.

- Barker, Philip. *Tehnike arheoloških iskopavanja*. Split: MHAS, 2000.
- Šeparović, Tomislav. *Antički zlatnici iz Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika*. Split: MHAS, 2000.
- Milošević, Ante. Očekujući arheološku zbirku Franjevačkog muzeja u Livnu. Split: MHAS, 2000.
- Cambi, Nenad. Oltarna pregrada s Koločepa, et al. Split: MHAS, 2000.
- Krstevski, Cone. Crux Vince = Križe pobjeduj, terakotne ikone s lokaliteta Viničko Kale u Makedoniji. Split: MHAS, 2000.
- Hrvati i Karolinzi u europskom projektu Karlo Veliki — Stvaranje Europe. Split: MHAS, 2000.
- Hrvati i Karolinzi; knjiga 1: Rasprave i vrela; knjiga 2.: Katalog. Gl. urednik Ante Milošević, Split, MHAS, 2000.

Plakati

- Hrvati i Karolinzi
- Izložba *Stoljeća u Hrvatskoj*
- Međunarodni dan muzeja
- Izložba *Antički zlatnici*
- Izložba *Terakotne ikone iz Vinice*
- Izložba *Očekujući arheološku zbirku Franjevačkog muzeja u Livnu*
- Izložba *Oltarna pregrada s Koločepa*
- Izložba *Oblik vremena*

Razglednice

- Ciborij iz crkve sv. Marte u Bijaćima
- Karolinška kadionica iz sela Cetine
- Krstionica kneza Višeslava iz Nina
- Karolinški mačevi
- Muzej HAS (interijer)
- Muzej HAS (eksterijer)
- Srebrne pozlaćene naušnice (smeđa podloga)
- Srebrne pozlaćene naušnice (zeleno podloga)
- Karolinške ostruge iz Biskupije
- Plutej oltarne pregrade iz Šuplje crkve u Solinu
- Plutej oltarne ograde iz crkve u Koljanima
- Prednja i stražnja strana relikvijara sv. Asela
- Starohrvatska crkva sv. Spasa u Vrh Rici
- Crkva sv. Donata u Zadru
- Crkva sv. Križa u Ninu
- Crkva sv. Petra u Šipanu
- Crkva sv. Spasa na vrelu Cetine

11. Edukativna djelatnost

11.1. Specijalna vodstva

Pod vodstvom kustosa organizirana su i provedena stručna i skupna vodstva za stručnjake, učenike, studente, turističke grupe i ročni sastav HV-a iz Splita

11.3. Radionice i igraonice

- Na Međunarodni dan muzeja otvorena je muzejska likovna radionica. Otvorenje je popraćeno prigodnim programom dječjih vrtića.
- Ostvarena je plodnija suradnja s pojedinim osnovnim školama i vrtićima. Posebno ističemo suradnju s centrom »Juraj

Bonači« za osobe sa smetnjama u razvoju. Iz njihove je keramičke radionice izašao velik broj suvenira, upotrebnih i ukrasnih predmeta inspiriranih motivima izložbe *Hrvati i Karolinzi*.

- Tiskan je poseban plakat namijenjen školama i predškolskim ustanovama koji je najavljivao izložbu *Hrvati i Karolinzi* te prateće likovne radionice.

12. Odnosi s javnošću (PR)

12.1. Press / 12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

Izložba *Hrvati i Karolinzi* permanentno je najavljivana u medijima, a u Zagrebu je u povodu nje održana tiskovna konferencija. Izložba je također najavljivana i nakon otvorenja predstavljena u radijskim i televizijskim emisijama. Uoči same izložbe održana je tiskovna konferencija u Muzeju HAS.

12.4. Promocije i prezentacije

- Dana 17. svibnja, u povodu Međunarodnog dana muzeja, predstavljena je knjiga dr. sc. Željka Rapanića *Baština na dlanu*. O knjizi su govorili mr. sc. Joško Belamarić i Bože V. Žigo.
- Dana 18. svibnja u Arheološkome muzeju u Zadru predstavljena je knjiga Philipa Barkera *Tehnike arheoloških istraživanja*. O knjizi su govorili Branko Kirigin, prof. i prof. dr. sc. Brunislav Marjanović.

12.7. Ostalo

- 16. ožujka održana skupština Tezekas
- 10. travnja svečano otvorena Ljetna pedijatrijska škola
- 14. travnja održana svečanost u povodu Dana Splitsko-dalmatinske županije

13. Marketinška djelatnost

Usmjerena je isključivo na predstavljanje izložbe *Hrvati i Karolinzi*.

- Za promidžbu izložbe tiskano je nekoliko najavnih prospekata, 15 novih razglednica s eksponatima s izložbe, tiskane su prigodne ulaznice i najavni plakati.
- Izrađeno je nekoliko novih prigodnih suvenira: posjetiteljima su ponuđene serigrafije, unikatne kristalne čaše (replike), zlatni nakit i ostalo.
- Uredene su i stavljene u funkciju www stranice Muzeja i izložbe.

14. Ukupan broj posjetitelja

- Muzej je od 19. ožujka do 19. prosinca bio zatvoren za posjetitelje radi postavljanja izložbe *Hrvati i Karolinzi*.
- Do 19. ožujka 2000. Muzej je posjetilo 1 000 posjetitelja, a od 19. prosinca do kraja godine 500.

15. Financije

15.1. Izvori financiranja

- RH: 98%

• Vlastiti prihod: 1%

• Sponzorstvo: 1%

15.2. Odnos troškova za materijalne i programske djelatnosti u odnosu prema ukupnom prihodu Muzeja

• Materijalni troškovi: 67%

• Programske djelatnosti: 33%

15.3. Investicije

2 411.986 kn

16. Ostale akcije

16.2. Ostalo

- Za sve izložbene prostore (za vitrine i eksponate izložbe) rekonstruirani su elektroinstalacijski vodovi, a nabavljena su i instalirana nova rasvjetna tijela.
- Za potrebe izložbe *Hrvati i Karolinzi* napravljeno je 30 zidnih i 4 velike prostorne vitrine.
- Uređen je okoliš Muzeja. Na uglu Gunjačine ulice i Meštrovićeva šetališta postavljen je veliki pano s obavijestima o izložbi i s logotipom izložbe, a kao reklamni naglasak na istom je prostoru postavljen i 6 m visoki mač koji su izradili muzejski restoratori Miran Palčok, Dalibor Popović, Marko Rogošić i Ante Šundov. Parkiralište sa sjeverne strane muzejske zgrade zatvoreno je željeznom rampom, rekonstruirana je sva rasvjeta na travnjacima oko Muzeja, a novo su uređena i dva unutrašnja muzejska dvorišta. U onome uz glavnu izložbenu dvoranu obavljeno je dodatno popločavanje mramornim pločama, promijenjena je kamena fasada na dijelu zgrade u tome dvorištu, izvedena je nova rasvjeta, a u tako uređen ambijent smještena su poprsja Luje Maruna i Stjepana Gunjače. Svi vanjski kameni zidovi muzejskih zgrada očišćeni su od grafita, a oni koji su ožbukani ponovno su obojeni.
- U suterenskom dijelu Muzeja rekonstruiran je glavni ulaz i recepcija. Zamijenjena je staklena stjenka koja je bila popucala zbog slijeganja zgrade, a uređena je i opremljena nova recepcija Muzeja sa suvenirnicom i knjižarom. Na recepciji je uvedena i PC registarska blagajna. Uz taj je prostor rekonstruiran sanitarni čvor i garderoba za posjetitelje.
- U prostoru bivše recepcije Muzeja instalirani su novi i rekonstruirani stari sigurnosni uređaji koji nadziru glavne izložbene dvorane i vitrine (infracrveni senzori i video zaštita prostora te ultrazvučna zaštita vitrina), a rekonstruirana je stara protupožarna zaštita. U istom je prostoru postavljen i središnji razglasni sustav za cijeli izložbeni prostor Muzeja.
- U prizemlju glavne izložbene dvorane Muzeja uređena je dvorana za multimedijску projekciju filma *Karlo Veliki — Stvaranje Europe*, te dvorana za predavanja i kino-projekcije, u kojoj se prikazuju i filmovi o Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika i TV film *Počeci kršćanstva kod Hrvata*.
- Uz dvoranu za multimedijску projekciju uređena je dječja igraonica u kojoj odjednom može boraviti 36 djece.